

1

KSE | Центр досліджень продовольства
та землекористування

2

Євроінтеграція 1.0

Огляд виробництва м'яса птиці в Україні

Автори:

Петро Пивовар - Поліський Національний Університет

Олександр Рожков - Поліський Національний Університет

Редаговано: **Марія Богонос**

Дизайн: Аліна Одинець

2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
АНОТАЦІЯ	4
1.ТРЕНДИ У ВИРОБНИЦТВІ М'ЯСА ПТИЦІ	5
2.ВИРОБНИКИ	9
3.ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ НА ВИРОБНИЦТВО М'ЯСА КУРЯТИНИ	13
4.ЦІНИ	16
5.ЗЕД	18
6.СПОЖИВАННЯ М'ЯСА ПТИЦІ	25
ВИСНОВКИ	27

ВСТУП

Виробництво м'яса птиці в Україні є однією з найбільш динамічних галузей агропромислового комплексу, що демонструє стійке зростання та значний вплив на економіку країни. Галузь є не лише важливим джерелом білка для населення, але й вагомим чинником економічної стабільності та забезпечення продовольчої безпеки. Останні два десятиліття стали періодом трансформацій, протягом яких виробництво м'яса птиці збільшилося у сім разів, а його частка у загальному виробництві м'яса зросла до 56,8%.

Україна зарекомендувала себе як потужний гравець на міжнародному ринку м'яса птиці, зокрема завдяки конкурентоспроможним цінам, технологічній модернізації та розширенню експортних можливостей. Водночас галузь стикається з численними викликами, серед яких – нерівномірний розподіл виробництва за регіонами, висока концентрація у великих підприємствах, адаптація до міжнародних стандартів і вплив війни.

Цей звіт має на меті надати комплексний огляд сучасного стану галузі виробництва м'яса птиці в Україні. У ньому розглянуто ключові тренди, економічну роль галузі, регіональну специфіку виробництва, характеристики основних виробників, динаміку витрат, ціни, експортний потенціал та вплив війни. Окремо акцентовано увагу на перспективах інтеграції України до ринку Європейського Союзу, який є стратегічним напрямком для галузі.

Аналіз дозволяє окреслити ключові можливості для подальшого розвитку сектору, зокрема через інвестиції, впровадження інновацій та підтримку. Виробництво м'яса птиці має потенціал не лише для зміцнення національної економіки, але й для забезпечення стійкої інтеграції України у глобальні продовольчі системи.

АНОТАЦІЯ

- 1 Стрімке зростання частки курятини.** За останні 20 років частка м'яса птиці у структурі виробництва м'яса в Україні зросла майже з 12% до понад 56%. Це свідчить про активний перехід споживачів та виробників на курятину як найбільш доступне та конкурентоспроможне м'ясо.
- 2 Висока концентрація виробництва в окремих регіонах.** Понад 70% м'яса птиці виробляється у Вінницькій, Черкаській та Дніпропетровській областях. Такий розподіл зумовлений розвинутою інфраструктурою.
- 3 Домінування великих підприємств.** Хоча серед сільськогосподарських підприємств тільки 12,5% мають поголів'я понад 500 тис. голів, вони утримують 85% усієї птиці..
- 4 Поступова втрата ролі господарств населення.** Поголів'я птиці в особистих селянських господарствах знизилася з 98 млн (2000 р.) до 78 млн (2022 р.). Натомість великі аграрні холдинги нарощували обсяги, що свідчить про зміщення виробництва у бік промислових методів.
- 5 Матеріаломістка структура витрат і зростання собівартості.** Близько 85–90% у загальних витратах займають корми, енергоносії, ветеринарні препарати й послуги. З 2012 до 2023 року сумарні витрати зросли майже в 10 разів (з 8,38 млрд грн до 84,95 млрд грн), що ускладнює підтримання високої рентабельності.
- 6 Незначний розрив регіональних споживчих цін.** Різниця в цінах на куряче м'ясо між регіонами не перевищує 10–15%, що вказує на відносно рівномірну логістику та збутову мережу по всій країні.
- 7 Переорієнтація експорту на ринки ЄС та Близького Сходу.** З 2016 року (після запровадження ЗВТ з ЄС) частка експорту до країн Євросоюзу та Великої Британії різко зросла й на сьогодні сягає понад 70% від фізичних обсягів експорту, водночас ринок СНД значно звузився.
- 8 Значне зростання обсягів експорту.** У грошовому вимірі вартість експорту м'яса птиці зросла з мізерних \$153 тис. (2004 р.) до \$424 млн (2023 р.), що підтверджує конкурентні переваги українських виробників на світовому ринку.
- 9 Популярність курятини у споживанні.** Середній українець станом на 2023 рік споживає близько 22 кг курятини на рік – це понад 40% усього споживаного м'яса. У країнах ЄС цей показник становить в середньому ~30%, а в США – ~50%.

1. ТРЕНДИ У ВИРОБНИЦТВІ М'ЯСА ПТИЦІ

Протягом останнього десятиліття виробництво м'яса птиці в Україні демонструє стабільне зростання, особливо в сегменті курятини. Частка м'яса птиці в загальному обсязі продукції тваринництва зросла з 17% у 2011 році до 28% у 2021 році (Рис.1.a., Рис.1.b.).¹ Особливо помітне зростання спостерігається у період з 2014 по 2021 рік, коли частка птиці збільшилася з 20% до 28%. При цьому зростання відбувалося не лише у відносних показниках (частках), але й підтверджується абсолютними цифрами виробництва: якщо у 2014 році обсяг виробництва м'яса птиці становив 1,86 млрд євро, то у 2021 році він зріс до 2,15 млрд євро. Такий тренд свідчить про поступове зміцнення позицій птахівництва в українському аграрному секторі, що обумовлено в першу чергу зростанням попиту на курятину як доступне джерело білка на внутрішньому ринку; експортним потенціалом та доступом до міжнародних ринків; впровадженням технологічних інновацій та оптимізацією витрат у великих підприємствах.²

Рис. 1.a. Динаміка випуску продукції птахівництва

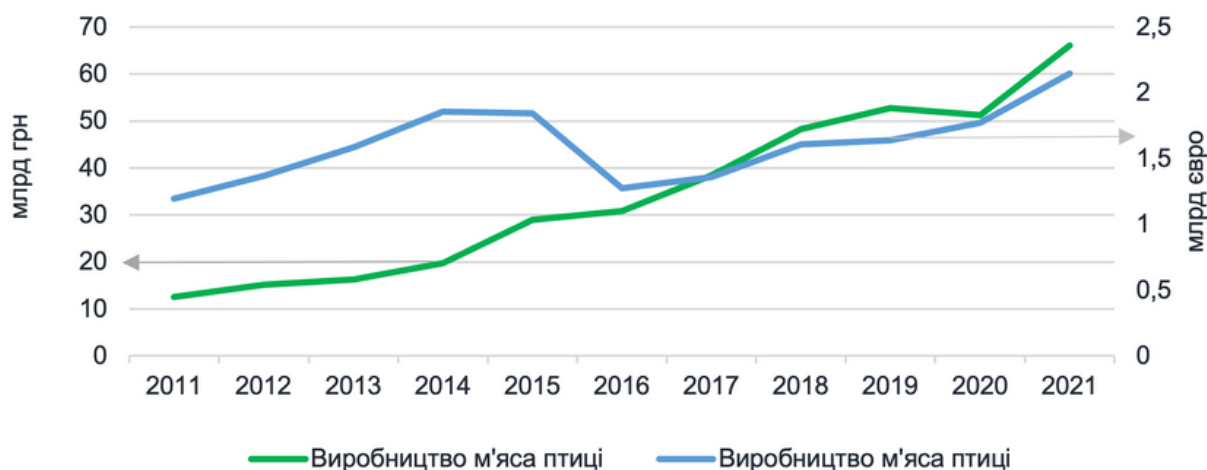
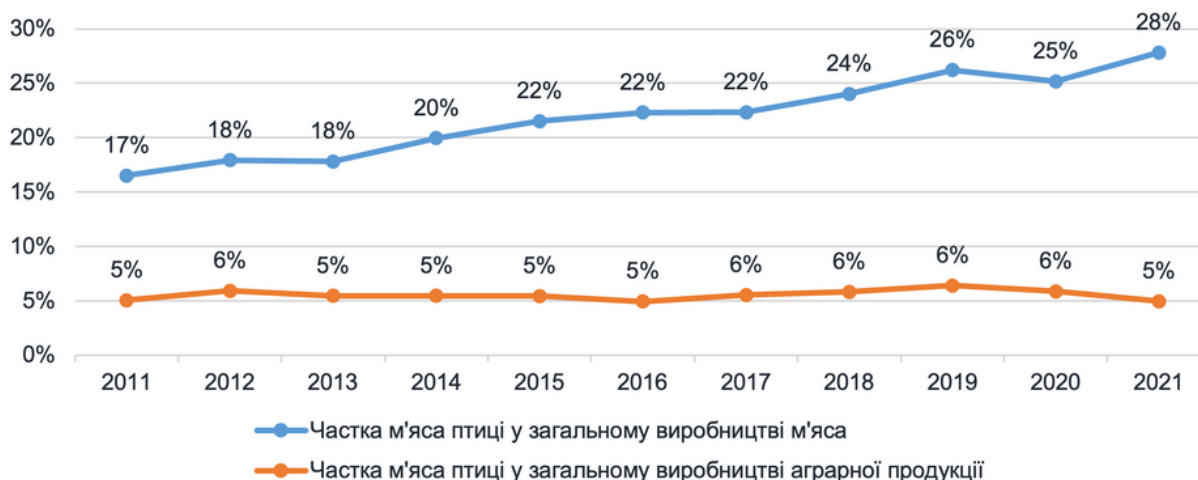

Рис. 1.b. Частка виробництва продукції птахівництва у продукції тваринництва та всього сільськогосподарської продукції

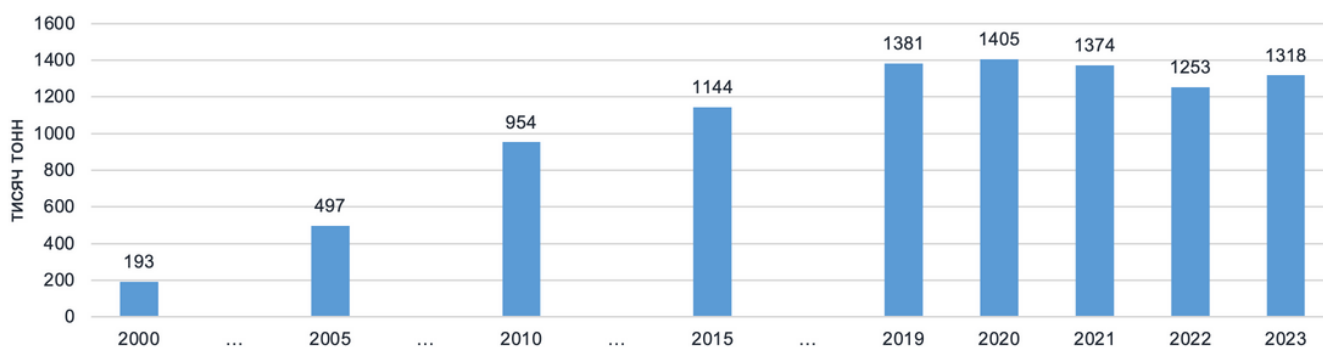
¹ SSSU. (2022). Статистичний збірник "Сільське господарство України" (2022, 2020, 2017, 2015, 2010). Держаналітиформ

² Kopytets, N., & Voloshyn, V. (2020). Current state and development trends of the meat market. *Ekonomika APK*, 27(6), 59-67. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006059>

У загальній структурі сільськогосподарської продукції частка м'яса птиці коливалася в межах 5-6% протягом останніх двох десятиліть. Попри незначне зростання цього показника, роль птиці у тваринництві є дедалі більш важливою.

Протягом 2000–2023 років виробництво м'яса птиці в Україні зазнало значного зростання, що свідчить про трансформацію ринку м'яса та зміцнення позицій галузі птахівництва. Згідно з статистичними даними³(Рис. 2), обсяг виробництва м'яса птиці зріс з 193 тис. т у 2000 році до 1253 тис. т у 2022 році, що вказує на семикратне збільшення за цей період. Динаміка виробництва м'яса птиці в Україні (2000–2024) демонструє стабільне зростання з кількома ключовими етапами. У 2000–2010 роках спостерігалось поступове відновлення галузі завдяки приватизації, модернізації та зростанню внутрішнього попиту на курятину як доступний вид м'яса.⁴ У 2010–2015 роках розпочалося стрімке зростання, обумовлене залученням інвестицій, розвитком великих птахофабрик та експортним потенціалом.⁵ Період 2015–2020 років став стабільним етапом розвитку: вихід на міжнародні ринки, впровадження міжнародних стандартів якості та технологічна інтенсифікація підвищили конкурентоспроможність галузі.⁶ У 2022 році війна спричинила скорочення виробництва через руйнування інфраструктури та зростання витрат. Однак у 2023–2024 роках спостерігається поступова стабілізація завдяки адаптації виробників та внутрішньому попиту.⁷

Рис. 2. Динаміка виробництва м'яса птиці в Україні

Значне зростання виробництва м'яса птиці (рис.3.a) суттєво вплинуло на зміну структури виробництва м'яса в Україні (рис. 3.b.) У 2000 році м'ясо птиці становило лише 11,6% від загального обсягу виробництва м'яса, але цей показник зріс до 46,3% у 2010 році і досяг 56,8% у 2022 році.⁴ Така зміна відбулася завдяки не лише значному збільшенню обсягів виробництва м'яса птиці (з 193,2 тис. т у 2000 році до 1252,9 тис. т у 2022 році), а й зменшенню виробництва яловичини, частка якої скоротилася з 45,5% у 2000 році до 12,2% у 2022 році. Виробництво свинини також зазнало незначного зменшення, з 40,6% у

³ SSSU. (2024a). Виробництво продукції тваринництва у 2023 році (2020, 2015, 2010, 2005).

Держаналітінформ. <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/vpt/vpt2023.xls>

⁴ Sendetska, S. (2019). Research on production and distribution of poultry meat in Ukraine. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series Economical Sciences*, 21(93), 8-12.

⁵ Makarynska, A., & Vorona, N. (2024). Analysis of the state of the poultry industry and hidden opportunities. *Grain Products and Mixed Fodder's*, 24(2), 33-38.

⁶ Kuriata, N. V., Chechet, O. M., Horbatiuk, O. I., Pishchanskyi, O. V., Musiiets, I. O., Balanchuk, L. V., & Zhovnir, O. M. (2024). Comparative analysis of different approaches for determining microbiological criteria in feed samples for animals and poultry. *Animal Biology*, 26(2), 37.

⁷ Cherevko, H. (2024). AGRICULTURE OF UKRAINE DURING THE WAR: CHALLENGES AND CHANGES. *Annals of the Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists*, XXVI(4), 32-43. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.8604>

2000 році до 29,8% у 2022 році. Ці зміни в структурі відображають поєднання двох ключових тенденцій: інтенсивного зростання сектору птахівництва, яке стало найбільш динамічною підгалуззю тваринництва, та зменшення ролі секторів виробництва свинини й яловичини.

Рис. 3.а Обсяги виробництва м'яса птиці в Україні, тис. т

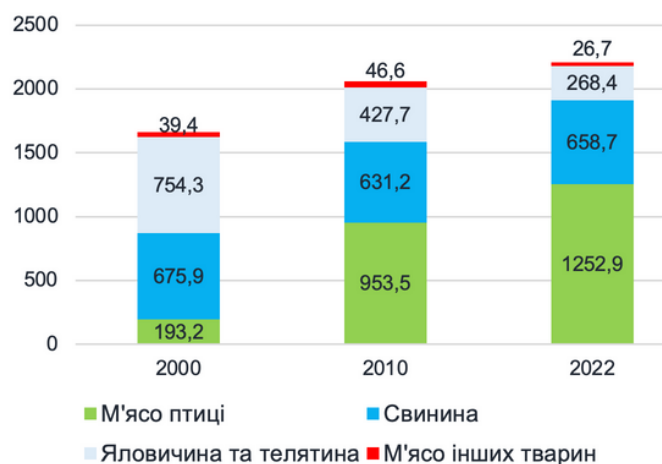
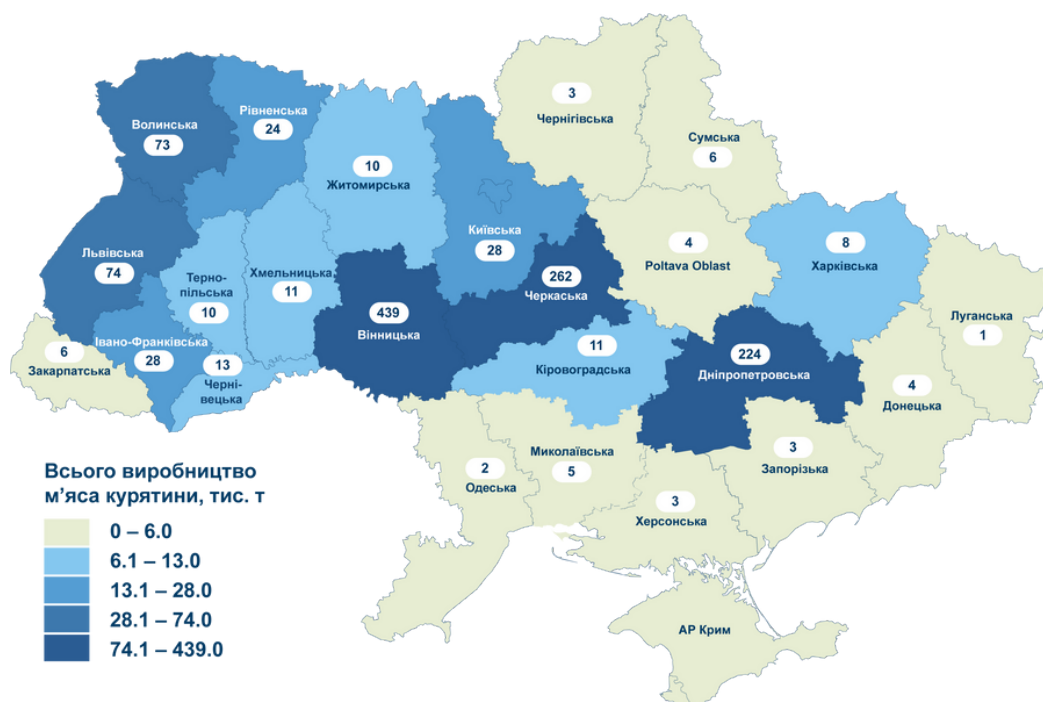

Рис. 3.б Структура виробництва м'яса птиці в Україні, %

Згідно з даними УкрСтату⁸ на 2022 рік, виробництво м'яса птиці в Україні було нерівномірно розподілено між областями України (Карта 1). Лідером виробництва стала Вінницька область, яка забезпечила 35,1% національного виробництва м'яса птиці, з часткою 92% у загальному виробництві м'яса в області. Другою за обсягом виробництва стала Черкаська область, частка якої склала 21,0% від загального обсягу виробництва птиці в Україні, і 83,6% від виробництва м'яса в області.

Карта 1. Регіональний розподіл виробництва м'яса птиці, 2022 р.

⁸ SSSU. (2023). Статистичний збірник "Тваринництво України" (2022, 2020, 2017, 2015, 2010). Держаналітиформ. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/05/zb_tv_2022.pdf

Третє місце посіла Дніпропетровська область, забезпечивши 17,9% національного виробництва птиці і 85,1% від загального виробництва м'яса в регіоні. Ці три регіони є основними центрами виробництва м'яса птиці, зосереджуючи понад 70% національного обсягу виробництва. Це свідчить про високий рівень концентрації цієї галузі в окремих регіонах країни. В інших областях виробництво було значно нижчим, наприклад, у Львівській області воно склало 5,9% національного рівня, а в Рівненській – 1,9%. Водночас половина областей демонструють дуже низькі обсяги виробництва птиці – менше 1%. Нерівномірний розподіл виробництва м'яса птиці між областями України зумовлений низкою факторів. Нижче наведено основні причини цього явища з відповідними науковими джерелами:

- **Економічні умови та інвестиції.** Регіони з вищим рівнем економічного розвитку та сприятливим інвестиційним кліматом, такі як Вінницька, Черкаська та Дніпропетровська області, приваблюють більше інвестицій у птахівництво, що сприяє створенню великих птахофабрик та збільшенню обсягів виробництва.⁹
- **Інфраструктура.** Наявність розвиненої транспортної та логістичної інфраструктури в центральних регіонах України полегшує постачання кормів, обладнання та збут готової продукції, що робить ці області привабливішими для розвитку птахівництва.¹⁰
- **Природно-кліматичні умови.** Регіони з помірним кліматом та доступом до водних ресурсів створюють сприятливі умови для вирощування птиці, що може впливати на концентрацію виробництва в цих областях.¹¹
- **Традиції та досвід.** Деякі регіони мають давні традиції в птахівництві та накопичений досвід, що сприяє розвитку галузі та концентрації виробництва.¹¹

⁹ Родіна, О. (2022). Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний вектор у контексті продовольчої безпеки. Підприємництво та інновації, (23), 91–96. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.16>

¹⁰ Просторова організація бізнесу в регіонах України: форми та механізми регулювання: монографія у 2-х томах. Т.1 / НАН України. Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. Львів, 2019. 377 с

¹¹ Полегенька, М. А. (2019). Аналіз сучасного стану виробництва продукції птахівництва в Україні. Економіка та держава, (3, березень), 136–143.

2. ВИРОБНИКИ

Упродовж 2000–2022 років кількість свійських птахів в Україні демонструвала різні тенденції залежно від типу господарств. Аналіз даних УкрСтату¹² свідчить про зростання кількості поголів'я в підприємствах та зменшення – у господарствах населення, однак ці зміни варто розглядати в контексті макроекономічних і соціальних процесів (Рис.4). Кількість свійських птахів у підприємствах значно збільшилася з 25,4 млн у 2000 році до пікового значення 127,8 млн у 2019 році. Це зростання можна пояснити масштабною модернізацією виробництва, впровадженням сучасних технологій, а також підвищенням рівня концентрації та інтенсивності виробництва в агропромисловому секторі.¹³ Водночас, у 2022 році кількість птахів у підприємствах зменшилася до 101,8 млн, що може бути наслідком подорожчання кормів та енергоресурсів, та воєнних дій.¹⁴ Опитування серед фермерських господарств у 2023¹⁵ підтверджує, що війна значно вплинула на аграрний сектор, зокрема через зменшення доступу до ринків, логістичні проблеми та пошкодження інфраструктури.

Рис. 4. Групування типів виробників за кількістю голів птиці

Динаміка поголів'я свійської птиці в господарствах населення демонструє стійку тенденцію до зменшення – з 98,4 млн у 2000 році до 78,6 млн у 2022 році. Цей спад можна поділити на три основні періоди: 1) **2001–2010 рр.** – поступове зменшення поголів'я до 93,2 млн, зумовлене трансформаціями в аграрному секторі, що призвели до зростання витрат на утримання птиці. 2) **2010–2021 рр.** – період відносної стабільності. Наприклад, у 2015 році зафіксовано 91,9 млн голів, а в 2019 році – 92,7 млн. 3) **2021–2023 рр.** – різке зменшення до 78,6 млн у 2022 році.

¹² SSSU. (2023). Статистичний збірник "Тваринництво України" (2022, 2020, 2017, 2015, 2010).

Держаналітінформ. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/05/zb_tv_2022.pdf

¹³ Аналітичне дослідження ринку птахівництва в Україні - УкрАгроКонсалт. (2024). UkrAgroConsult - Агроконсалтинг світового рівня. <https://ukragroconsult.com/research/ukrayina-rinok-ptahivnicztva/>

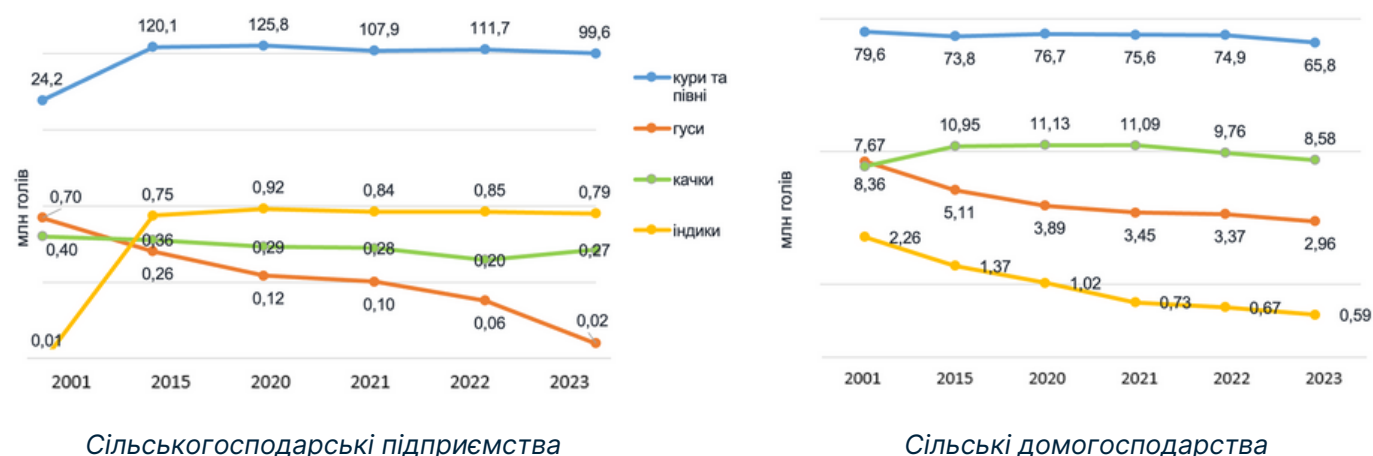
¹⁴ Поголів'я птиці у 2022 році скоротилося на 10,7% - AgroTimes. (2023). AgroTimes. <https://agrotimes.ua/tvarinnitstvo/pogolivya-ptyczi-u-2022-roczki-skorotylosya-na-107/>

¹⁵ Вплив війни на стан аграрної галузі в Україні. (2023). Economics.org.ua. <https://economics.org.ua/images/Analitika-agro-sector2023.pdf>

Загалом, тенденції у динаміці поголів'я свійської птиці свідчать про структурні зміни в аграрному секторі України. Підприємства продемонстрували значне зростання поголів'я до 2019 року, що вказує на їхню провідну роль у виробництві м'яса птиці. Натомість господарства населення поступово втрачають значення через економічні та соціальні виклики, серед яких зростання витрат на утримання, адаптація до ринкових умов і наслідки війни (наприклад, брак робочої сили).¹⁶

Протягом 2001-2023 років структура поголів'я свійської птиці в Україні змінилася, відображаючи трансформацію як на підприємствах, так і в господарствах населення (Рис.5). Кількість курей та півнів на підприємствах зросла з 24,2 млн голів у 2001 році до пікового значення 125,8 млн у 2020 році, після чого почала поступово зменшуватись до 99,6 млн у 2023 році. Такий спад, ймовірно, пов'язаний з економічними труднощами та впливом війни на галузь. Практично всі птахи, які утримуються на підприємствах (99%), становлять кури та півні, що свідчить про те, що виробництво м'яса курятини є домінуючим сегментом сектору птахівництва.¹⁷

Рис. 5. Кількість птиці свійської за видами

Господарства населення також демонструють зменшення поголів'я курей та півнів – з 79,6 млн у 2001 році до 65,8 млн у 2023 році. Незважаючи на загальний спад, поголів'я качок у цих господарствах досягло максимальних значень у 2020-2021 роках, а потім зменшилось, але залишилося на відносно високому рівні у 2023 році (8,6 млн). Показники інших видів птиці, таких як індики та гуси, стабільно знижувались в обох категоріях господарств, що свідчить про зменшення інтересу до цих видів. Близько 84% всіх птахів, які утримуються сільськими домогосподарствами становлять кури та півні, тоді як гуси, качки та індики відповідно становлять 4%, 11% та 1%.

Відповідно даних представлених на рисунку 5 видно, що диверсифікація виробництва видів свійської птиці залишається низькою як у підприємствах, так і в господарствах населення. Підприємства концентрують свою діяльність на виробництві курей і півнів, які

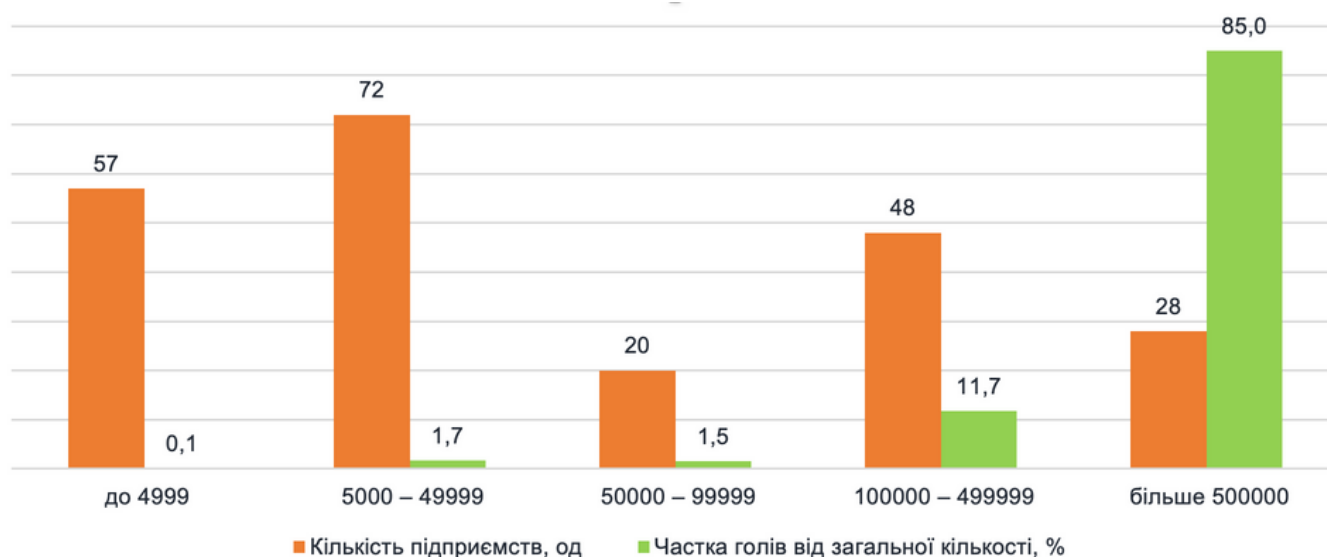
¹⁶ Вплив війни на сільське господарство: ООН представила оцінку нагальних потреб агросектору та сільського населення. (2024). MilkUA.info. <http://milkua.info/uk/post/vpliv-vijni-na-silске-gospodarstvo-onn-predstavila-ocinku-nagalnih-potreb-agrosetoru-ta-silского-naselenna>

¹⁷ SSSU. (2023). Статистичний збірник "Тваринництво України" (2022, 2020, 2017, 2015, 2010). Держаналітінформ. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/05/zb_tv_2022.pdf

становили понад 99% загального поголів'я у 2023 році. Господарства населення також переважно зосереджені на курях і півнях (84% у 2023 році), хоча вони мають дещо більшу частку качок (до 11%). Гуси й індики демонструють стійку тенденцію до скорочення чисельності в обох категоріях виробників. Загалом поступове домінування курятини як основного продукту в секторі птахівництва, що відповідає сучасним економічним реаліям і тенденціям споживання.^{18 19}

У 2022 році виробництво м'яса птиці в Україні було сконцентровано в невеликій кількості великих підприємств, що мали понад 500 тисяч голів птиці (Рис.6). Із загальної кількості підприємств, яких налічувалося 225, лише 12,5% належали до категорії з поголів'ям більше 500 тисяч. Однак ці підприємства володіли 85% загального поголів'я птиці, що свідчить про високу концентрацію виробництва.²⁰

Рис. 6. Групування підприємств за кількістю голів птиці свійської, 2022 р.

На противагу цьому, 57 підприємств (25,3% від загальної кількості) мали поголів'я до 4999 голів і забезпечували лише 0,1% загальної кількості птиці в Україні. Інші підприємства, що належали до категорій з поголів'ям 5000-49999 та 50000-99999 голів, сукупно володіли лише 3,2% національного поголів'я. Такі показники свідчать про низьку ефективність та конкурентоспроможність дрібних виробників у порівнянні з великими господарствами.

Основними гравцями ринку виробництва м'яса курятини в Україні залишаються кілька великих підприємств, які утримують домінуючі позиції. Лідером є Миронівський Хлібопродукт (МХП), відомий брендами "Наша Ряба", "Легко!", "Бацинський" та інші. МХП забезпечує повний цикл виробництва – від вирощування кормів до експорту готової продукції – та активно представлений на міжнародному ринку. Іншими ключовими гравцями є "Агро-Овен", "Комплекс Агромарс" (ТМ "Гаврилівські курчата"), Вінницька

¹⁸ Tridge. (2023, November 21). *FAO: Trends in world poultry meat production in 2023*. Tridge News. Retrieved March 22, 2025, from <https://www.tridge.com/news/fao-trends-in-world-poultry-meat-production-in-2023>

¹⁹ Yildiz, A. (2023). *World poultry meat production and trends*. DergiPark. Retrieved March 22, 2025, from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3717980>

²⁰ SSU. (2023b). "Тваринництво України" (2022, 2020, 2017, 2015, 2010). (Статистичний збірник). Держаналітінформ. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_tvar_zb.htm

птахофабрика та "Волиньхолдинг" (ТМ "Чебатурочка"). У 2018 році ці компанії (ТОП-5) сукупно контролювали 74,79% первинної реалізації м'яса курятини, при цьому МХП займав найбільшу частку – 45,16%.²¹

Конкуренція на ринку концентрується між великими холдингами, які мають ресурси для модернізації виробництва та розширення потужностей. Як зазначено у звіті FAO (2020), високий рівень концентрації сприяє ефективності, однак створює виклики для дрібних та середніх виробників, яким складно відповідати жорстким стандартам якості та інвестувати у капіталомісткі технології.²²

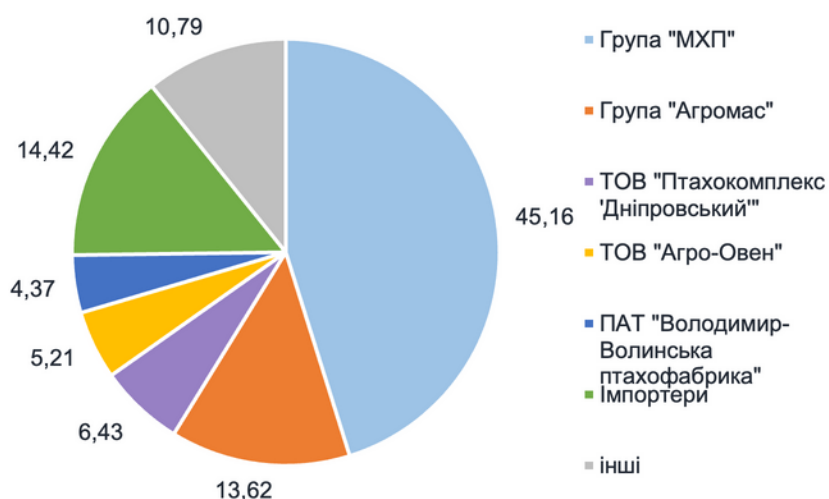

Рис. 7.а Частка основних учасників ринку (ТОП-5) первинної реалізації м'яса курячого у 2018 році

Перспективи розвитку галузі залежать від модернізації виробництва, впровадження екологічно безпечних технологій та подальшого розширення експортних можливостей, що дозволить українським виробникам посилити позиції на міжнародному ринку.^{23 24}

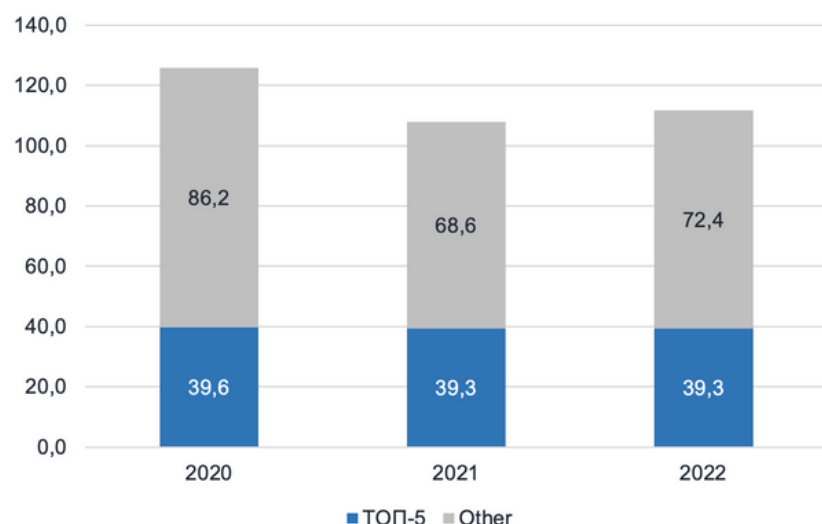

Рис. 7.б . Кількість птиці (бройлерів та курей-несучок м'ясних і м'ясо-яєчних порід) на кінець року, млн голів

²¹ АМК. (2019). Звіт про результати дослідження ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО РИНКУ М'ЯСА КУРЯЧОГО (2016 – 2018 роки). Відділ ринків агропромислового комплексу. <https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/%20курятина.pdf>

²² Perekhoshuk, O., & Polonska, O. (2020). Market structures in the Ukrainian poultry sector. Home | IAMO. https://www.iamo.de/fileadmin/user_upload/iamo2020_en_c6.pdf

²³ FAO. (2013). Poultry Development Review. Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org/3/i3531e/i3531e.pdf>

²⁴ FAO. (2007). Poultry in the 21st Century: avian influenza and beyond. Proceedings of the International Poultry Conference, held 5–7 November 2007, Bangkok, Thailand. Edited by O. Thieme and D. Pilling. FAO Animal Production and Health Proceedings (9). <https://openknowledge.fao.org/items/25faff0f-e7db-4ae1-b2d4-1cc751822b6b>

У 2020–2022 роках ТОП-5 (Група «МХП», Група «Агромас», ТОВ «Птахокомплекс "Дніпровський"», ТОВ «Агро-Овен», ПАТ «Володимир-Волинська птахофабрика») підприємств утримували стабільну частку в поголів'ї птиці, яка становила близько 39,3–39,6 млн голів, тоді як частка інших виробників коливалась у межах 68,58–86,21 млн голів (Рис. 7.b).²⁵ Ця стабільність свідчить про збереження високої концентрації виробництва, тоді як дрібні та середні господарства залишаються важливими для забезпечення регіональних ринків.

3. ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ НА ВИРОБНИЦТВО М'ЯСА КУРЯТИНИ

За період 2012–2023 років загальні номінальні витрати на виробництво м'яса курятини в Україні зростали. У 2012 році витрати становили 8,38 млрд грн, тоді як у 2023 році вони сягнули 84,95 млрд грн, що свідчить про збільшення майже в 10 разів.²⁶ Основна частина витрат припадає на матеріальні витрати та витрати на послуги, які у 2023 році склали 89,5% загальних витрат, залишаючись відносно стабільними впродовж аналізованого періоду.

Таблиця 1. Номінальні витрати на виробництво м'яса свійської птиці

Роки	Витрати всього	З них за складовими витрат									
		матеріальні витрати		амортизація		витрати на оплату праці		відрахування на соціальні заходи		інші витрати	
		млн.грн	у % всього	млн.грн	у % всього	млн.грн	у % всього	млн.грн	у % всього	млн.грн	у % всього
2012	8382	7493	89,4	168	2,0	523	6,2	184	2,2	14	0,2
2013	11329	10190	89,9	189	1,7	687	6,1	243	2,1	20	0,2
2014	10025	8925	89,0	221	2,2	574	5,7	201	2,0	103	1,1
2015	14015	12955	92,4	214	1,5	617	4,4	207	1,5	22	0,2
2016	13899	12796	92,1	237	1,7	683	4,9	153	1,1	30	0,2
2017	31283	28557	91,3	448	1,4	1828	5,9	386	1,2	64	0,2
2018	33579	29891	89,0	700	2,1	2432	7,2	520	1,6	37	0,1
2019	37114	31962	86,1	1259	3,4	3160	8,5	673	1,8	61	0,2
2020	41219	35447	86,0	1560	3,8	3425	8,3	728	1,8	59	0,1
2021	50761	44368	87,4	1715	3,4	3771	7,4	811	1,6	97	0,2
2022	61351	54428	88,7	1705	2,8	4206	6,8	910	1,5	102	0,2
2023	84946	76064	89,5	2247	2,6	5398	6,4	1149	1,4	89	0,1

25 Трипільє (2024). Платна інформаційна база даних. <https://tripoli.land/ua/farmers/zhivotnovodcheskiye-fermy/ptitsefabriki>

26 SSU. (2024b). Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності (2012–2023). https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/vvp_ek_2012_2020_ue.xlsx (Код за КВЕД 10.12)

Протягом 2012–2023 років структура витрат на виробництво м'яса свійської птиці залишалася відносно стабільною. Основну частку постійно становили матеріальні витрати – від 86% до 92% від загального обсягу (найвищий рівень – у 2015 р., найнижчий – у 2020 р.). Витрати на оплату праці зросли у номінальному вираженні з 523 млн грн у 2012 р. до 5398 млн грн у 2023 р., однак їхня частка у структурі витрат залишалась помірною – 6–8%. Частка амортизації не перевищувала 4%, соціальні внески – до 2%, інші витрати – не більше 0,2%. Така структура свідчить про високу матеріаломісткість виробництва та індустріальний характер галузі, в якій ключову роль відіграють витрати на корми, енергоносії та ветеринарні препарати.

Ще одним джерелом для аналізу структури витрат на виробництво м'яса птиці в Україні у 2023 та 2024 роках є дослідження МІНАПК,²⁷ які підтверджують стабільність структури витрат. Основними компонентами витрат залишаються корми, вартість одностадійних курчат, ветеринарні препарати, оплата праці та енергоносії (Табл.2). Найбільшу частку витрат на виробництво м'яса птиці становлять корми, які зберігають стабільний рівень 0,39–0,41 \$/кг, що відповідає 54,2–54,9% загальних витрат. Вартість одностадійних курчат (Cobb 500) поступово знижується з 0,16 \$/кг у 2023 році до прогнозованих 0,14 \$/кг у 2024 році (з 21,3% до 19,7% у структурі витрат). Інші статті витрат, зокрема ветеринарні препарати, електроенергія, оплата праці, податки, амортизація та ремонт, залишаються стабільними на рівні 0,01–0,04 \$/кг для кожної категорії. У структурі витрат частка цих компонентів становить 1,3–5,6% залежно від категорії. В свою чергу, ціна реалізації бройлерів у живій вазі демонструє помірне коливання від 1,08 \$/кг у 2023 році до прогнозованих 1,07 \$/кг у 2024 році. Це, поряд зі стабільним рівнем витрат, дозволяє виробникам зберігати прибутковість у межах 0,33–0,41 \$/кг.

Таблиця 2. Структура витрат на виробництво м'яса бройлерів

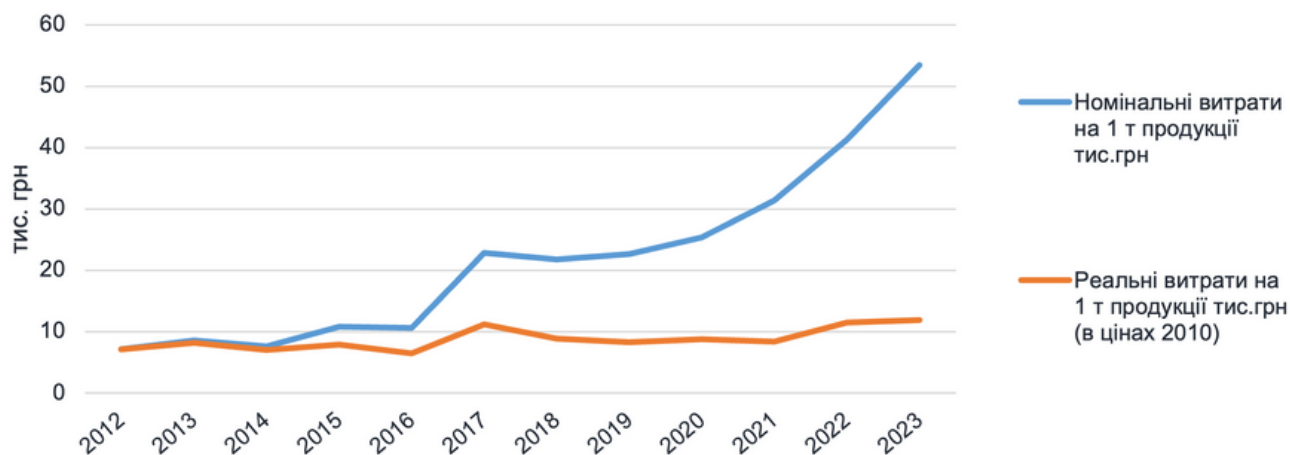
Статті витрат	2023		Січ.24		Кві.24		2024 (f) *	
	\$/кг	%	\$/кг	%	\$/кг	%	\$/кг	%
Загальні витрати	0,75	100	0,72	100	0,71	100	0,71	100
Вартість одностадійних курчат (Cobb 500)	0,16	21,3	0,15	20,8	0,15	21,1	0,14	19,7
Корми	0,41	54,7	0,39	54,2	0,39	54,9	0,39	54,9
Ветеринарні препарати	0,04	5,3	0,04	5,6	0,04	5,6	0,04	5,6
Електроенергія	0,01	1,3	0,01	1,4	0,01	1,4	0,01	1,4
Витрати на опалення	0,02	2,7	0,02	2,8	0,02	2,8	0,02	2,8
Оплата праці	0,04	5,3	0,04	5,6	0,04	5,6	0,04	5,6
Податки й нарахування на оплату праці	0,02	2,7	0,02	2,8	0,02	2,8	0,02	2,8
Амортизація будівель та обладнання	0,02	2,7	0,02	2,8	0,02	2,8	0,02	2,8
Ремонт будівель та обладнання	0,01	1,3	0,01	1,4	0,01	1,4	0,01	1,4
Інші загальні виробничі витрати	0,01	1,3	0,01	1,4	0,01	1,4	0,01	1,4
Адміністративні витрати	0,01	1,3	0,01	1,4	0,01	1,4	0,01	1,4
Ціна реалізації у живій вазі, \$/кг без ПДВ	1,08	x	1,1	x	1,11	x	1,07	x
Прибуток/збиток, \$/кг	0,33	x	0,37	x	0,41	x	0,36	x

*прогноз

27 MIN AGRO. (2024). УКРАЇНА: Вплив війни на прибутковість сільськогосподарського виробництва. <https://minagro.gov.ua/> (<https://shorturl.at/iK2qp>)

Витрати на виробництво 1 т м'яса курятини в Україні за період 2012–2023 років (рис. 8) демонструють стійку тенденцію до зростання як у номінальному, так і в реальному вираженні. Якщо у 2012 році реальні витрати становили 7,18 тис. грн, то у 2023 році вони зросли до 11,92 тис. грн. Особливо показовим є період після 2021 року, коли реальні витрати становили 8,39 тис. грн: за два роки вони підвищилися приблизно на 42%.

Рис.8. Співвідношення номінальних, реальних витрат на виробництво м'яса свійської птиці ²⁹

Сектор птахівництва в Україні демонструє стабільне збільшення витрат на одиницю продукції, що зумовлено низкою чинників представлених в таблиці 3. Це збільшення спричинене поєднанням глобальних економічних тенденцій і унікальних факторів, пов'язаних з війною в Україні:

- 1 Вартість газу для промислових споживачів збільшилася наприкінці 2021 року більш ніж у 2 рази (понад 70 грн/м³). Це зумовило суттєве зростання частки енергоносії в собівартості — від близько 2,1 грн до 6 грн на 1 кг м'яса. У 2023-му ціни залишалися високими, хоча вже й не досягали пікових значень попереднього року.³⁰
- 2 Перебої в електропостачанні взимку 2022/23 років і витрати на генератори спричинили значне зростання собівартості курячого м'яса для багатьох виробників.³¹
- 3 Через закриття портів та переорієнтацію експорту на суходільні маршрути частка логістичних витрат у структурі цін піднялася від приблизно 10% до 21–25% у 2022–2023 роках. Транспортування продукції сушею до країн ЄС є на 30–50% дорожчим, ніж довоєнні морські поставки, що також суттєво вплинуло на кінцеву собівартість курятини.³²
- 4 Ветпрепарати, вакцини і біозахист. Подорожчання цих позицій відбулось переважно через інфляцію та збільшення вартості імпортованих препаратів. Додаткові

²⁹ SSU. (2024b). Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності (2012–2023). https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/vvp_ek_2012_2020_ue.xlsx

³⁰ Кабінет Міністрів України. (2021). Про заходи з регулювання тарифів на газ для промисловості. Офіційний вісник. ukrstat.gov.ua (<https://shorturl.at/OKI4T>)

³¹ USDA. (2024). Poultry and products semi-annual: Ukraine (Report No. UP2024-0004). Foreign Agricultural Service. <https://shorturl.at/xD8oX>

³² Міністерство аграрної політики та продовольства України. (2023). Вплив війни на прибутковість сільськогосподарського виробництва: Випуск 4. <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/viini-na-pributkovist-silskogospodarskogo-virobnitstvavipusk-4.pdf>

витрати на профілактику пташиного грипу та дотримання посилених біозахисних заходів також стали фактором зростання загальної собівартості.³³

4. ЦІНИ

В Україні сектор виробництва м'яса птиці демонструє суттєві відмінності між особистими селянськими господарствами (ОСГ) та сільськогосподарськими підприємствами (СГП), що відображається в різниці цін реалізації продукції. Ціни виробників є ключовим показником, який відображає ефективність виробництва, рівень витрат та ринкові можливості кожної групи виробників.

Номінальні ціни реалізації для ОСГ зросли у 3 рази, що пов'язано з інфляційними процесами та зростанням витрат на корми, енергоносії та ветеринарні препарати. Для СГП номінальні ціни також зросли – у 2,9 рази (Рис.9а).

Рис.9а. Номінальна ціна

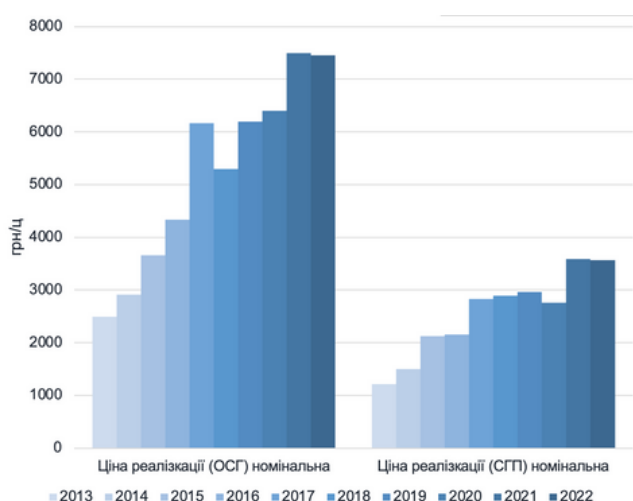
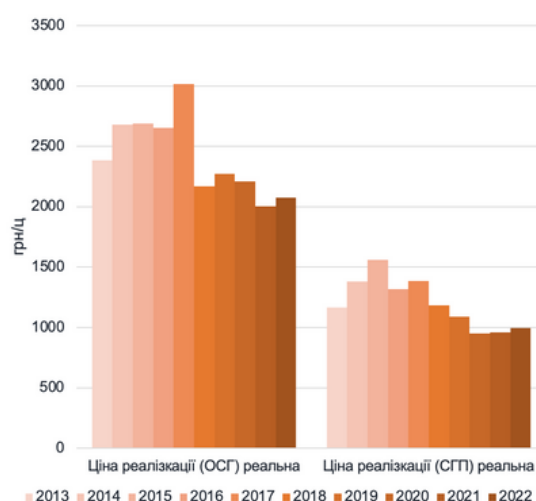

Рис.9б. Реальна ціна

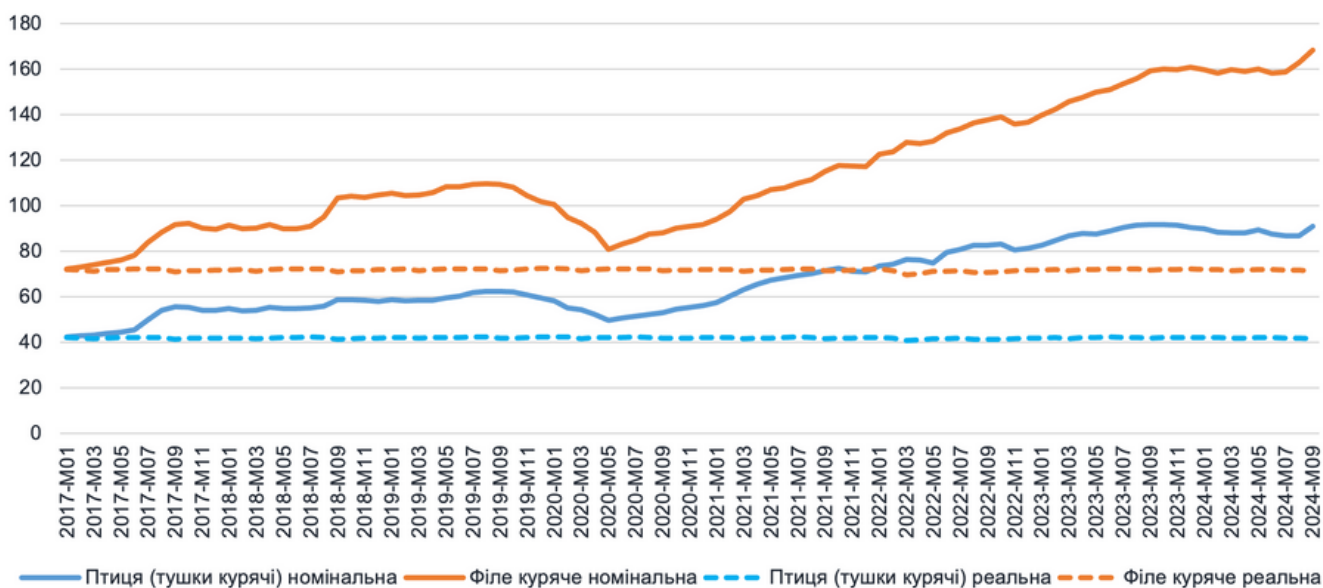

Реальні ціни реалізації демонструють спадну динаміку. У 2013–2022 роках в Україні спостерігалось зниження реальних цін реалізації м'яса птиці, особливо в секторі сільськогосподарських підприємств (СГП), де після піку в 2015 році (1560 грн/т) ціна знизилась до 994 грн/т у 2022-му. Водночас особисті селянські господарства (ОСГ) утримували стабільніші позиції: найвища ціна була у 2017 році (3016 грн/т), а в 2022-му вона становила 2077 грн/т. Упродовж усього періоду реальні ціни в ОСГ були вищими, ніж у СГП, подекуди вдвічі (Рис.9б).

³³ AgroTimes. (n.d.). Сучасна ветеринарія. Про роботу ветеринарних відділів птахогосподарств <https://agrotimes.ua/interview/suchasna-veterynariya/>

У 2017–2024 роках номінальні ціни на курятину в Україні суттєво зросли: тушки з 42 до 91 грн/кг, філе – зі 72 до понад 160 грн/кг (Рис.10).³⁴ Водночас реальні ціни (з урахуванням інфляції)³⁵ залишалися майже незмінними. Для тушок вони коливалися в межах 41,5–42,2 грн/кг, а для філе – 71,5–72,4 грн/кг, із незначним зниженням у 2022–2023 роках. Це свідчить про те, що виробники не отримували більшої реальної виручки, незважаючи на зростання номінальних цін, адже інфляційний тиск та зростання витрат з'їдали потенційні прибутки. Така ситуація вказує на падіння реальної прибутковості галузі.

Рис. 10. Динаміка споживчих цін на основні м'ясні продукти, грн/кг

Аналіз споживчих цін на куряче м'ясо в різних областях України за 2023 рік показує незначні коливання вартості як тушок курячих, так і філе курячого (Рис. 11). Ціни на тушки курячі варіюються від 83,4 грн/кг у Рівненській області до 97,3 грн/кг у Чернівецькій області, що свідчить про розбіжність лише близько 14 % між найнижчою та найвищою ціною. Подібна ситуація спостерігається з філе курячим: від 142,40 грн/кг у Полтавській області до 163,40 грн/кг у Херсонській області, з розбіжністю близько 13%.

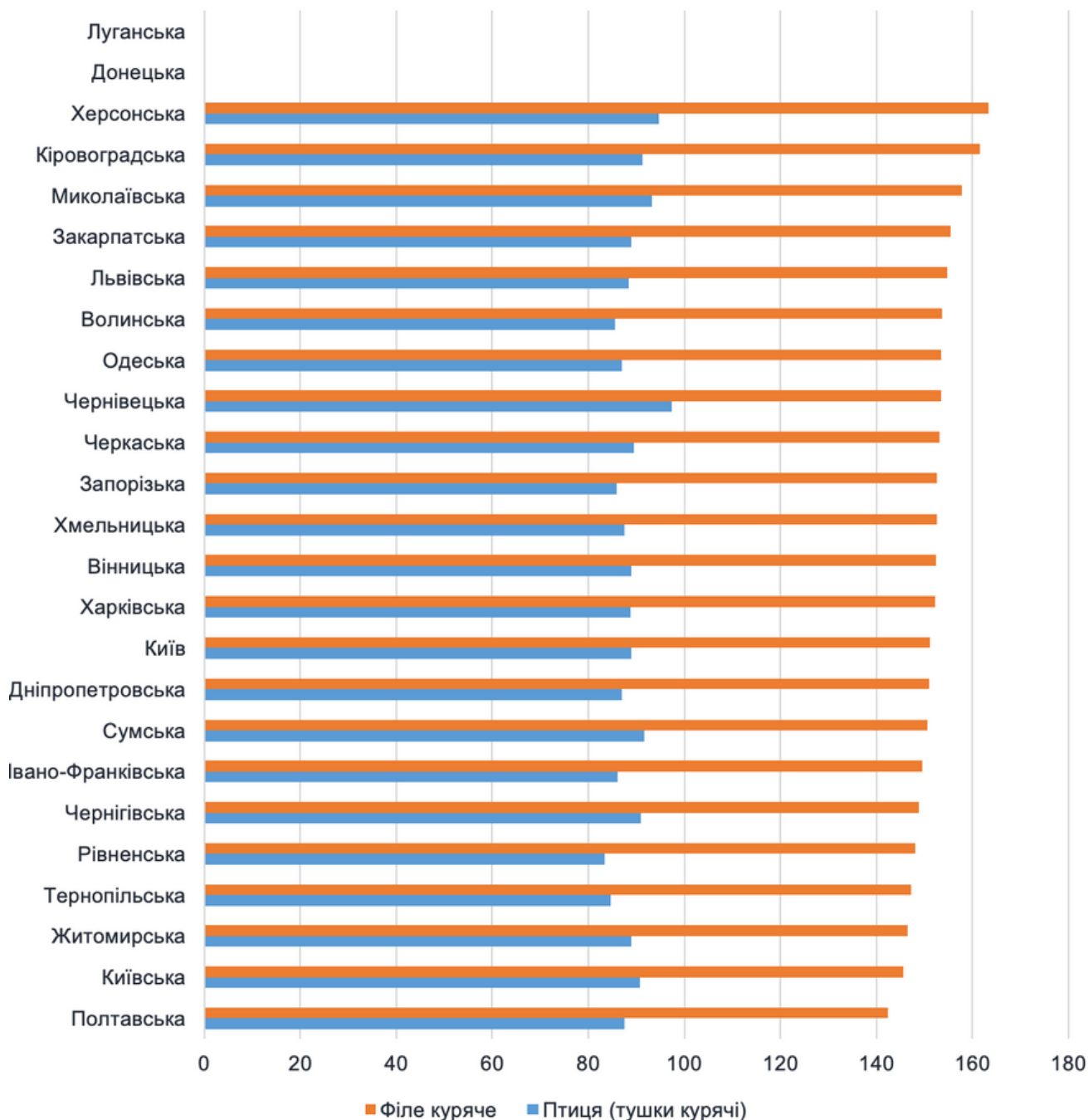
Незначна варіативність цін на м'ясо курятини в Україні, попри концентрацію виробництва в Черкаській, Вінницькій та Дніпропетровській областях, свідчить про ефективну дистрибуційну мережу. Розвинена логістична інфраструктура сприяє рівномірному розподілу продукції, що зменшує регіональні цінові коливання.^{36 37}

³⁴ Мінфін. (2024). Ціни на продукти - М'ясні продукти: курятини. Ставки, індекси, тарифи. [index.minfin.com.ua. https://index.minfin.com.ua/ua/markets/wares/prods/meat-food/meat/chicken/](https://index.minfin.com.ua/ua/markets/wares/prods/meat-food/meat/chicken/)

³⁵ SSSU. (2024a). Базовий індекс споживчих цін/До попереднього місяця. <https://stat.gov.ua/uk/explorer>

³⁶ Shcherbak, A. (2022). Retail networks in Ukraine: development trends and problems of dominance. *Economics: time realities*, 4(62), 52–59. <https://doi.org/10.15276/etr.04.2022.6>

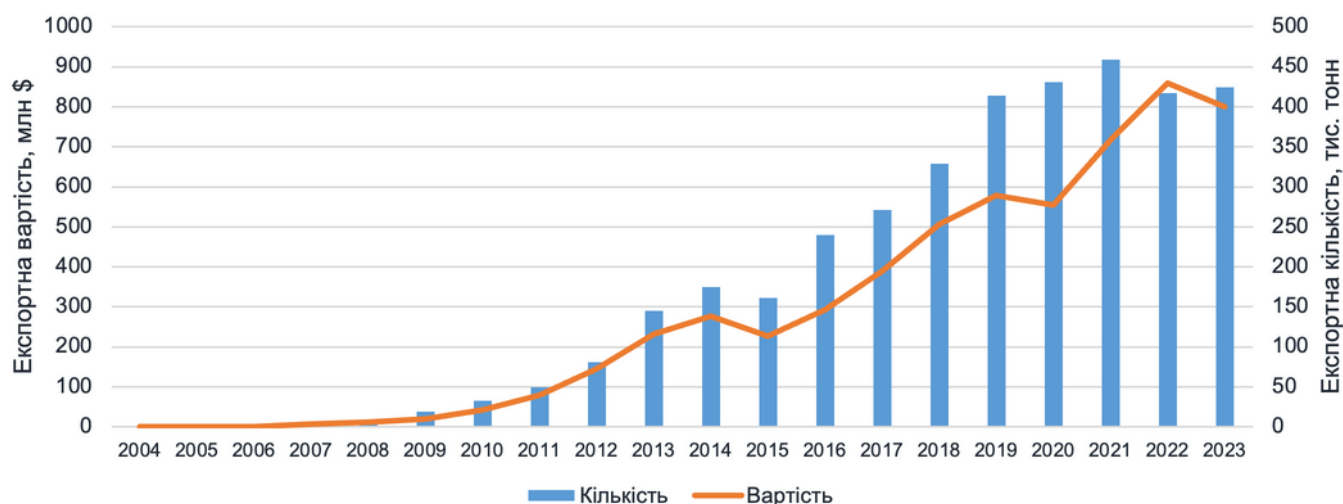
³⁷ Duangnate, K., & Mjelde, J. W. (2023). Changing Regional Price Relationships in Retail Fresh Broiler/Fryer Whole Chicken Prices. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 1–17. <https://doi.org/10.1017/aae.2023.33>

Рис. 11. Регіональна варіативність споживчих цін у 2023 році, грн/кг

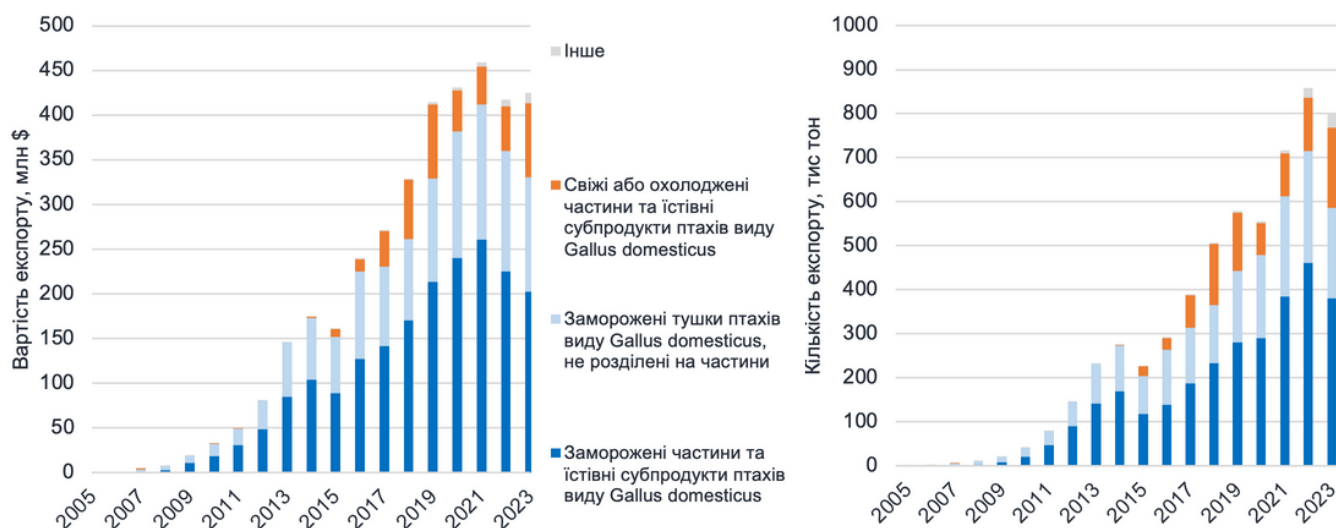
5. ЗЕД

Протягом останніх двох десятиліть Україна значно збільшила експорт м'яса птиці, стаючи помітним гравцем на світовому ринку птиці – 2,3% світового експорту у 2023 році. Вартість експорту м'яса птиці зросла з \$153 тис. у 2004 році до понад \$424 млн у 2023 році³⁸ (Рис. 12). Такий стрімкий ріст може відображати розширення галузі птахівництва та зростаючу конкурентоспроможність українських виробників на міжнародній арені.

³⁸ Trade Map. (2024). 207 Meat and edible offal of fowls of the species *Gallus domesticus*, ducks, geese, turkeys and. https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|804|/||0207|/6|1|1|2|2|1|1|2|1|1

Рис. 12. Динаміка розвитку українського експорту м'яса птиці

Товарна структура експорту м'яса птиці з України зазнала суттєвих змін протягом останніх двох десятиліть (Рис. 13). Частка заморожених частин та їстівних субпродуктів курей зросла з 36,6% у 2004 році до 47,7% у 2023 році, що може свідчити як про підвищений попит на оброблену продукцію з доданою вартістю, так і про адаптацію українських виробників до вимог міжнародних ринків.³⁹ Водночас частка заморожених цілих курей зменшилася з 51,6% до 30,2%, що, ймовірно, є відображенням змін у споживчих вподобаннях, особливо в країнах-імпортерах, де споживачі віддають перевагу продуктам, готовим до приготування.⁴⁰

Рис. 13. Товарна структура експорту українського м'яса птиці

³⁹ Duangnate, K., & Mjelde, J. W. (2023). Changing Regional Price Relationships in Retail Fresh Broiler/Fryer Whole Chicken Prices. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 1–17. <https://doi.org/10.1017/aae.2023.33>

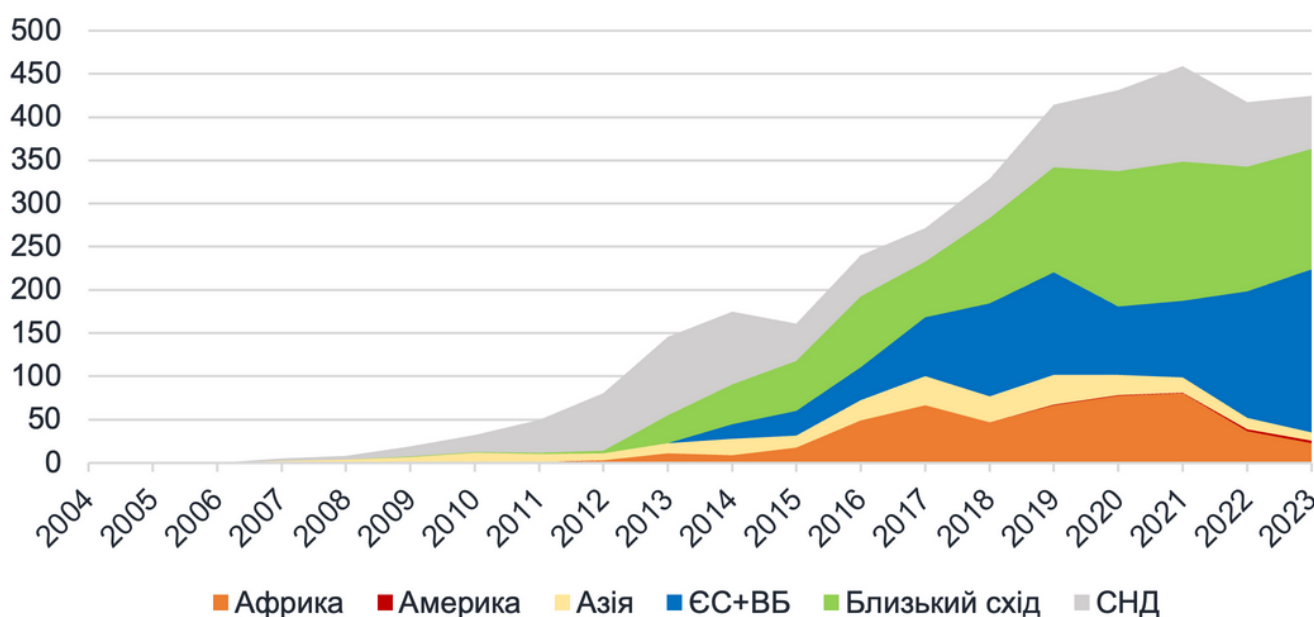
⁴⁰ Temgire, S., Borah, D. A., Kumthekar, S., & Idade, A. (2021). Recent trends in ready to eat/cook food products: A review. *The Pharma Innovation*, 10(5), 211–217. <https://doi.org/10.22271/tpi.2021.v10.i5c.6207>

Частка охолоджених частин та субпродуктів збільшилася з 11,8% до 19,4%, що може бути наслідком покращення логістики, інфраструктури зберігання та транспортних технологій, які забезпечують збереження свіжості продукції навіть при експорті на великі відстані. Такий перехід до обробленої продукції з доданою вартістю може також свідчити не лише про зростання попиту,⁴¹ але й про те, що українські підприємства навчилися задовольняти існуючий попит на міжнародних ринках, використовуючи сучасні виробничі технології та стандарти якості.⁴²

При аналізі експортних трендів м'яса птиці використано поділ країн-партнерів на регіони: Африка, Америка, Азія, ЄС + Велика Британія, Близький схід та СНД. Вибір засновано на значенні геополітичних та економічних факторів. Глобальна торгівля демонструє поділ на регіони за типом ринків (наприклад, СНД як зона радянської спадщини, ЄС як ринок з суворими стандартами якості). Такий підхід дає можливість заглянути у тренди для кожного регіону.

За період 2004–2023 років експорт м'яса птиці демонструє стабільне зростання як у фізичних обсягах, так і в грошовому еквіваленті⁴³ (Рис. 14). Починаючи з 0,152 тис. т в країні СНД у 2004 році, обсяги експорту досягли піку в 2023 році, де ЄС + Велика Британія стали основним ринком, зайнявши понад 70% загального експорту (189 тис. т), тоді як Близький Схід досяг 25%.

Рис. 14. Обсяг експорту, тис.т.

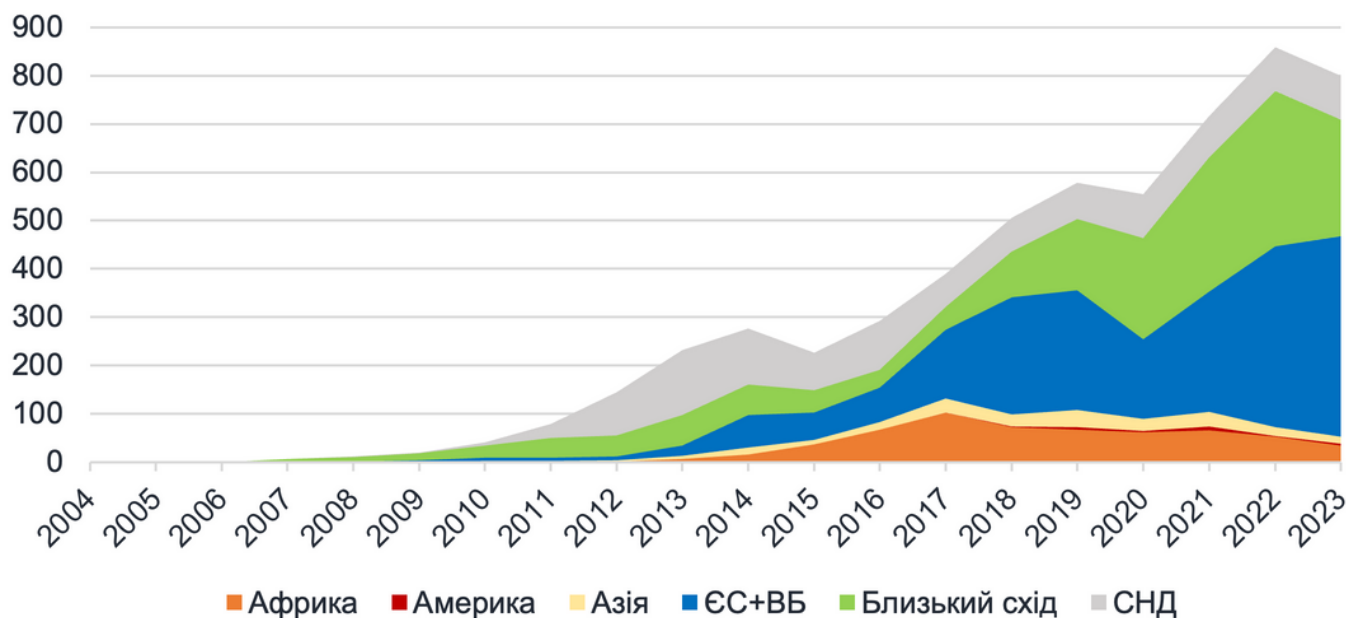
⁴¹ OECD/FAO. (2023). *Agricultural Outlook 2023-2032*. OECD Publishing. <https://chooser.crossref.org/?doi=10.1787/08801ab7-en>.

⁴² MHP. (2024). *Certification*. MHP Global. <https://mhpglobal.eu/sustainability/>

⁴³ Trade Map. (2024). 207 Meat and edible offal of fowls of the species *Gallus domesticus*, ducks, geese, turkeys and. https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|804|1|0207|1|5|1|1|2|2|1|1|2|1|1

У грошовому вираженні частка (Рис. 15) ЄС+ВБ також домінує, забезпечуючи близько 415 млн доларів США, або 60% загального експорту, а Близький Схід із 240 млн доларів становить близько 35%. Такі тренди можуть відображати переорієнтацію українського експорту на більш прибуткові та стабільні ринки. Важливу роль у збільшенні експорту до ЄС відіграло скасування обмежень на експорт українських товарів до ЄС.⁴⁴

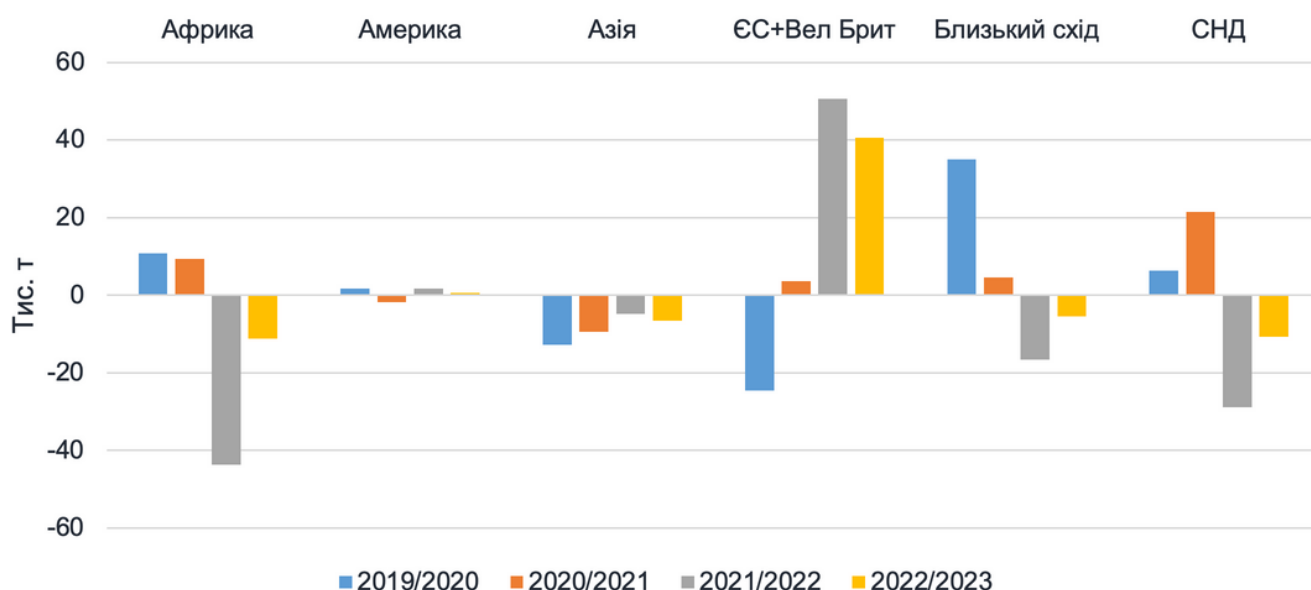
Рис. 15. Обсяг експорту, млн дол США

Значне зростання експортного потенціалу м'яса птиці пов'язане з укладенням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка включає створення Зони вільної торгівлі і набула чинності у 2016 році. Ця угода відкрила доступ до європейського ринку, відомого своїми суворими стандартами якості. Як наслідок, експорт у ЄС+Велику Британію зріс із нульових показників у 2004 році до понад 189 тис. т у 2023 році, забезпечуючи понад 60% валютних надходжень від експорту м'яса птиці. Одночасно спостерігається зменшення залежності від ринків СНД через геополітичну нестабільність, що змусило українських виробників переорієнтуватися на більш стабільні та перспективні регіони.

Аналіз зміни географічної структури експорту м'яса птиці з України за 2019–2023 роки (Рис.16) демонструє, як вітчизняні виробники поступово переорієнтовуються з ринків СНД і Азії на більш перспективні та стабільні ринки ЄС і Близького Сходу.

⁴⁴ European Union. (2022). Regulation (EU) 2022/870 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement. Official Journal of the European Union, L 152. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2022:152:TOC>

Рис. 16. Середньорічна зміна обсягів експорту

Африка. У період 2019/2020 та 2020/2021 років спостерігалось позитивне зростання (відповідно +10 738 і +9 386), що могло бути зумовлено сприятливою кон'юктурою ринку та посиленням торговельно-економічної взаємодії з низкою африканських країн. Водночас у 2021/2022 та 2022/2023 роках бачимо різкий спад (-43 683 та -11 199).

Америка. Динаміка тут менш різка: +1 733 у 2019/2020, потім незначне скорочення у 2020/2021 (-1 785), знову зростання у 2021/2022 (+1 750) та збереження позитивної тенденції в 2022/2023 (+621). Така «хвилюподібна» структура вказує на пошук виробниками нових ніш і можливостей, але водночас наявні й торговельні бар'єри або коливання попиту в країнах обох Америк.

Азія. Загальний тренд для цього регіону свідчить про переважне скорочення експорту: -12 727 у 2019/2020, -9 389 у 2020/2021, -4 862 у 2021/2022 та -6 591 у 2022/2023. Таке зниження може бути пов'язане з посиленням конкуренції на азійських ринках з боку Бразилії та Таїланду, а також із локальними обмеженнями та змінами споживчих переваг.

ЄС + Велика Британія. Дуже показовою є динаміка для цього ринку. Хоча у 2019/2020 спостерігалось негативне зростання (-24 591), уже починаючи з 2020/2021 ситуація покращилася (+3 667), а в 2021/2022 та 2022/2023 стався суттєвий стрибок (+50 548 і +40 627 відповідно). Такі дані узгоджуються з тенденцією переорієнтації українського експорту після укладення Угоди про асоціацію з ЄС і створення Зони вільної торгівлі. Ця угода дозволила виробникам, які адаптувалися до європейських стандартів, успішно нарощувати обсяги поставок на ринки Європи та Великої Британії.

Близький Схід. Позитивні темпи зростання у 2019/2020 (+35 042) та 2020/2021 (+4 633) згодом змінилися падінням у 2021/2022 (-16 653) та 2022/2023 (-5 403). Така картина може свідчити про нестабільність у певних країнах регіону (як політичну, так і економічну), однак залишається фактом, що Близький Схід – один із перспективних напрямків для експорту м'яса птиці завдяки зростанню населення та стабільному попиту на харчові продукти.

СНД. Ринок СНД демонструє певну волатильність: після зростання в 2019/2020 (+6 379) і особливо різкого стрибка в 2020/2021 (+21 470) настає помітний спад у 2021/2022 (–28 862) і 2022/2023 (–10 708). На ці зміни сильно впливають геополітичні чинники та торговельні обмеження щодо РФ в результаті військової агресії 2022 р., що підтверджує тезу про вимушену переорієнтацію українських виробників на більш стабільні та платоспроможні ринки.

Отже, зміни в структурі експорту м'яса птиці з України стали наслідком як зовнішніх обмежень, так і внутрішніх адаптаційних процесів. Торговельні бар'єри з боку РФ після 2014 року змусили українських виробників переорієнтувати експортні потоки, що сприяло інтеграції до європейських ринків завдяки високим стандартам якості та угоді про Зону вільної торгівлі з ЄС у 2016 році.⁴⁵ Ці процеси свідчать про адаптивність українських виробників до зовнішніх викликів і їхню готовність до освоєння нових ринків.⁴⁶

Згідно з статистичними даними за 2019–2023 роки, експорт м'яса курятини з України демонструє перерозподіл торговельних потоків. Порівняно з попередніми періодами, частка експорту до країн СНД та Азії (зокрема Азербайджану, Іраку, Гонконгу, Вірменії, В'єтнаму тощо) суттєво скоротилася, що свідчить про зниження або нестабільність їхнього попиту (Рис.17). Натомість спостерігається активне нарощування експорту до країн Європейського Союзу (особливо Нідерландів, Словаччини, Великої Британії) та до держав Близького Сходу (Саудівська Аравія, Туреччина, Кувейт, Оман). Ця тенденція підтверджує попередні оцінки, що українські виробники дедалі частіше переорієнтовуються на ринки, які характеризуються вищою купівельною спроможністю, відкритістю торговельних режимів та логістичною доступністю. Зокрема, розширення співпраці з ЄС посилюється завдяки спрощенню митно-тарифних бар'єрів та поступовій адаптації виробничих стандартів до європейських вимог.

Аналіз динаміки експортної ціни м'яса птиці з України за період 2004–2023 років свідчить про посилення конкурентних переваг та зміни в позиціонуванні української продукції на світовому ринку. Низька експортна ціна порівняно зі світовою середньою може вказувати на те, що українські виробники мають можливість пропонувати продукцію за привабливішими цінами, що може бути результатом нижчих виробничих витрат завдяки дешевшим кормам та робочій силі.

Порівняно з основними світовими гравцями, такими як Бразилія, США, Польща та Нідерланди, українська експортна ціна залишається конкурентоспроможною. Бразилія, один із найбільших експортерів птиці, мала експортну ціну 1870 дол./т у 2023 році, що близько до української 1883 дол./т. США пропонували нижчу ціну – 1300 дол./т. Європейські країни, як-от Польща та Нідерланди, мали вищі експортні ціни – 2691 дол./т і 2506 дол./т. Відповідно, Україна успішно конкурує на світовому ринку м'яса птиці.⁴⁷

⁴⁵ Kryvenko, N. (2022). Foreign trade in poultry meat of Ukraine in the context of integration processes. ЕКОНОМІКА АПК. https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/Ekonomika%20APK_2022_Volume%2029,%20No.%206-57-67.pdf

⁴⁶ Brenzovych, K., & Mashkara-Choknadiy, V. (2020). Dynamics of foreign trade development between Ukraine and the EU in the framework of free trade area. Herald UNU. International Economic Relations and World Economy, (30). <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-2>

⁴⁷ USDA / FAS. (2024). Poultry and Products Semi-annual (UP2024-0004). https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Poultry%20and%20Products%20Semi-annual_Kyiv_Ukraine_UP2024-0004

Рис. 17. Основні країни-партнери експорту українського м'яса птиці

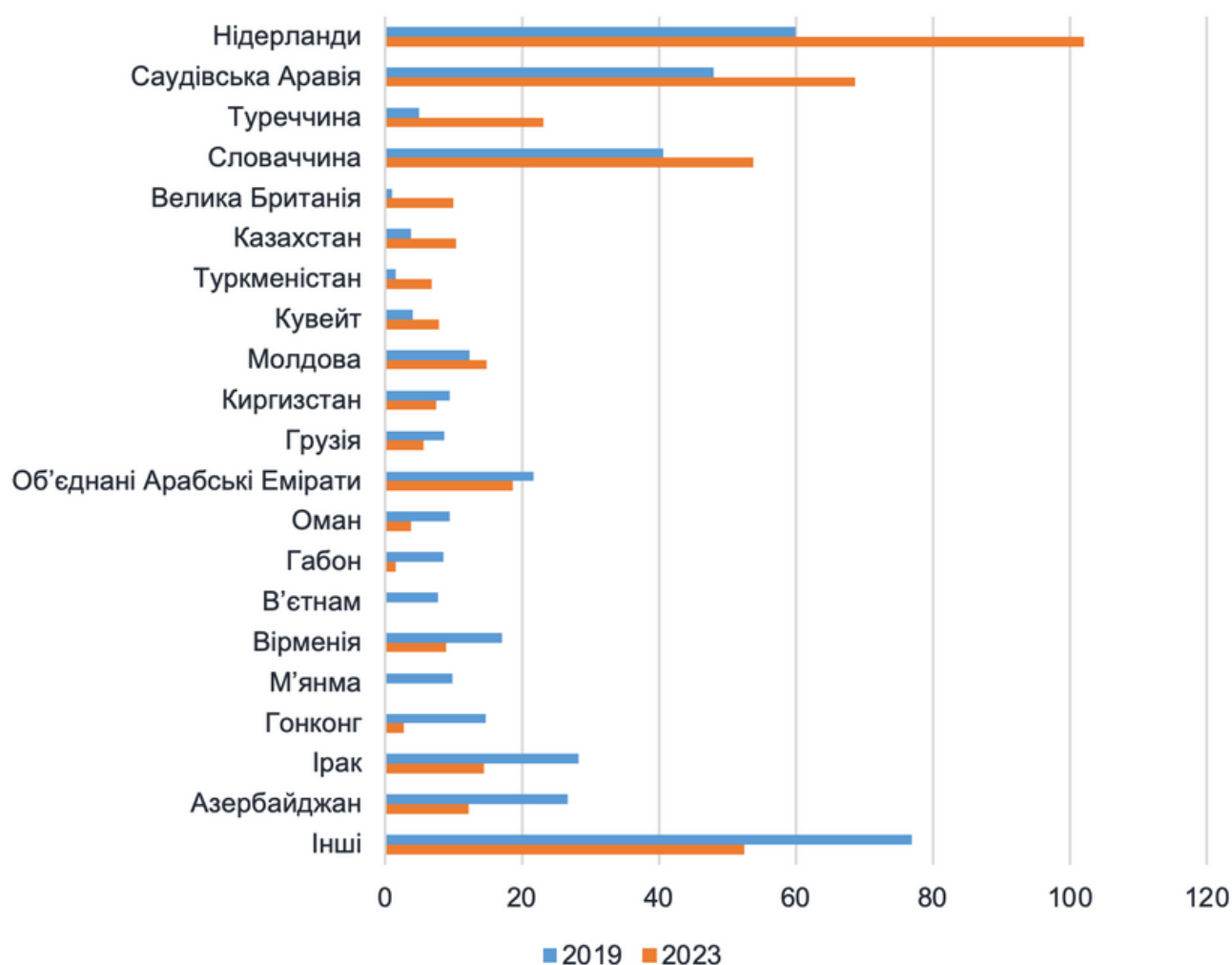
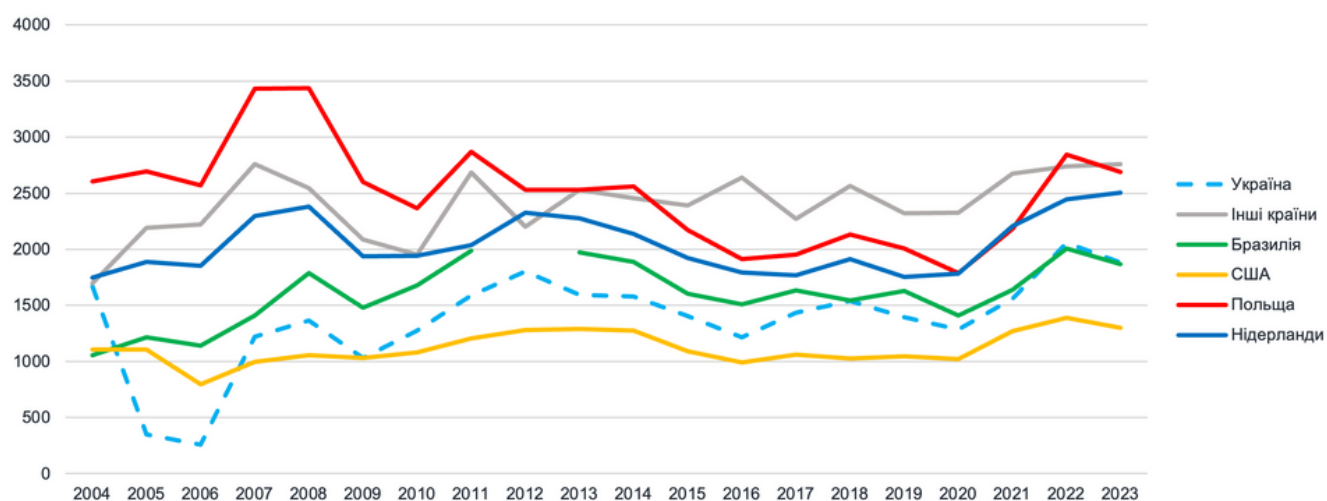

Рис. 18. Динаміка української експортної ціни на світовому експортному ринку м'яса птиці

6. СПОЖИВАННЯ М'ЯСА

За останні два десятиліття в Україні спостерігається значне зростання споживання м'яса птиці на душу населення. У 2000 році цей показник становив лише 3,9 кг на особу, тоді як у 2019 році досягнув піку в 26 кг (Рис. 19а, 19b). Це зростання відображає зміну харчових уподобань населення на користь м'яса птиці, яке є більш доступним за ціною та вважається дієтичним продуктом. Однак з 2020 року споживання почало дещо знижуватися, досягнувши 22 кг у 2023 році, що може бути пов'язано з економічними труднощами та впливом зовнішніх чинників, таких як пандемія COVID-19 та військові дії. Проте частка м'яса птиці в структурі споживання м'яса в Україні є однією з найвищих: понад 40% від загального споживання м'яса припадає на курятину, тоді як у ЄС цей показник становить близько 30%, а в США – приблизно 50%.^{48 49}

Рис. 19а. Середньорічні обсяги споживання основних видів м'яса в Україні, кг на одну особу⁵⁰

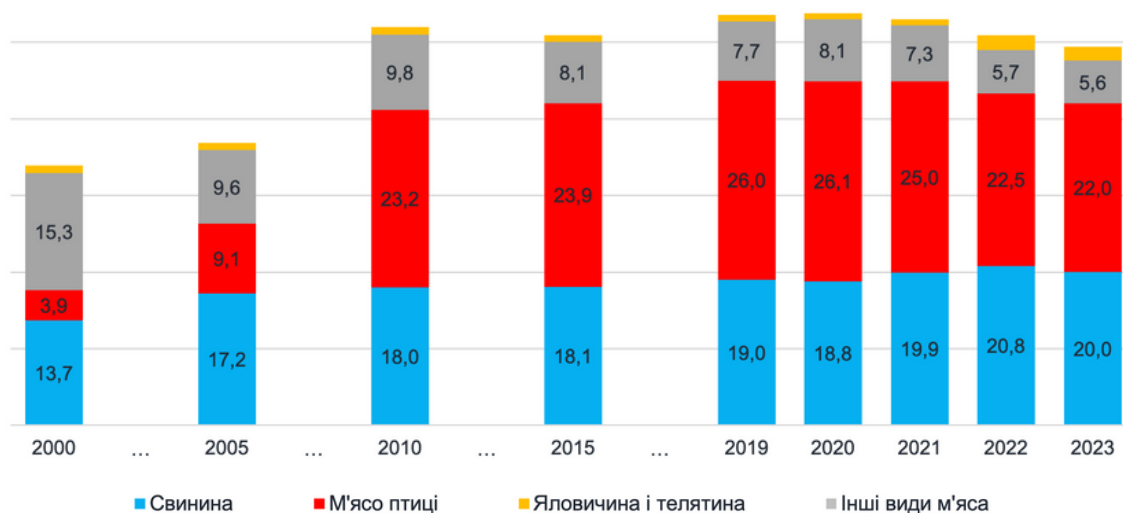
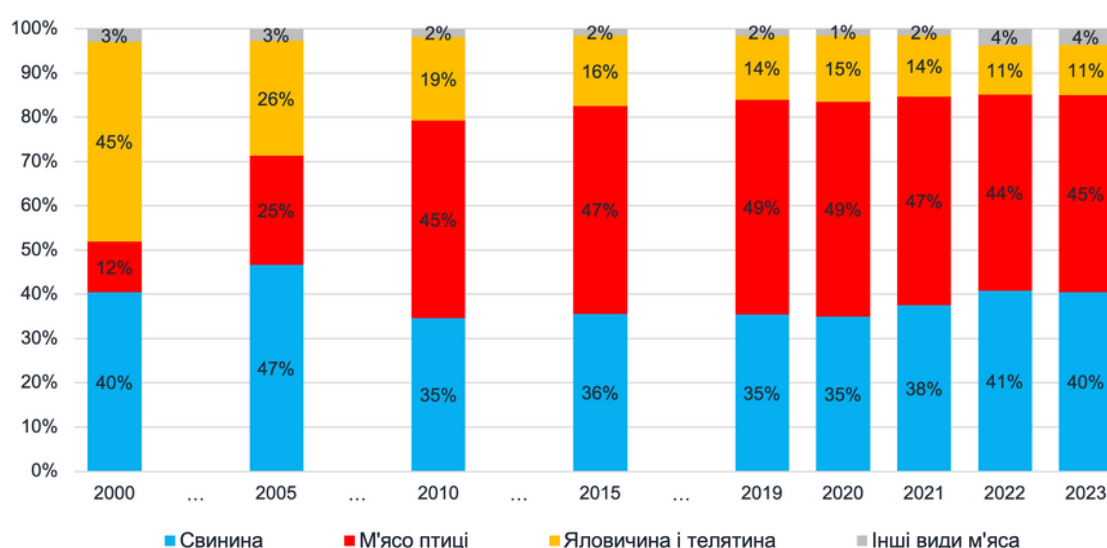

Рис. 19b. Структура споживання основних видів м'яса в Україні, %⁵¹

⁴⁸ FAO. (2024a). Food Balance Sheets. <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FBS>

⁴⁹ USDA / FAS. (2024a). Poultry and Products Semi-annual (UP2024-0004).

https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Poultry%20and%20Products%20Semi-annual_Kyiv_Ukraine_UP2024-0004

⁵⁰ Helgilibrary. (2024). Poultry Meat Consumption Per Capita in Ukraine. Helgi Library.

<https://www.helgilibrary.com/indicators/poultry-meat-consumption-per-capita/ukraine/>

⁵¹ SSSU. (2023a). Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України (2022, 2020, 2017, 2015, 2010). https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/07/Zb_bsph2021.pdf

Порівняно з іншими країнами, загальне споживання м'яса на душу населення в Україні є нижчим, ніж у розвинених державах. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) за 2020 рік, середнє споживання м'яса на душу населення становило: у США – близько 100 кг, у Європейському Союзі – 69 кг, а в Польщі – 76 кг на особу. В Україні цей показник складав приблизно 52 кг.⁵²

Зростання частки курятини в раціоні українців на фоні зменшення споживання інших видів м'яса підкреслює важливість цього сектору для національної економіки та продовольчої безпеки. М'ясо курятини стає основним джерелом тваринного білка для населення завдяки доступній ціні, високій поживній цінності та швидкому циклу виробництва.

52 OECD-FAO. (2021). Meat. In *Agricultural Outlook 2021-2030*. OECD. <https://doi.org/10.1787/d5918cca-en>

ВИСНОВКИ

Виробництво м'яса птиці в Україні є важливим сектором агропромислового комплексу, який демонструє стійке зростання та значний вплив на національну економіку. За останні два десятиліття галузь зазнала суттєвих трансформацій, що відображається у семикратному збільшенні виробництва м'яса птиці з 2000 по 2022 рік та зростанні його частки в загальному виробництві м'яса до 56,8%. Ці тенденції свідчать про зміцнення позицій птиці як ключового продукту тваринництва та про адаптацію виробників до змінних споживчих уподобань як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Концентрація виробництва в трьох областях України та домінування великих підприємств підкреслюють структурні зміни в галузі. Великі компанії мають можливість інвестувати в сучасні технології, що дозволяє їм знижувати собівартість та підвищувати конкурентоспроможність. Водночас дрібні господарства зменшують обсяги виробництва через високі витрати та конкуренцію з боку великих гравців. Це вказує на необхідність підтримки малих та середніх підприємств для збереження їх ролі в регіональному забезпеченні та підтримці сільських громад.

Зростання експорту м'яса птиці з України, який досяг понад \$424 млн у 2023 році, свідчить про успішну інтеграцію у світовий ринок та підвищення конкурентоспроможності. Розширення товарної структури експорту та переорієнтація на продукцію з доданою вартістю відповідають вимогам міжнародних ринків та сприяють закріпленню на стратегічно важливих ринках Азії, ЄС та Близького Сходу. Конкурентні експортні ціни та поступове наближення до світових лідерів вказують на підвищення якості української продукції та здатність конкурувати не лише ціною, але й якістю.

Вплив війни створив суттєві виклики для галузі, зокрема зменшення обсягів виробництва, логістичні проблеми, підвищення виробничих витрат та скорочення інвестицій. Проте галузь продемонструвала стійкість, швидко адаптуючись до нових умов та відновлюючи виробництво. Це підкреслює потенціал для подальшого розвитку.

На шляху до інтеграції з ЄС українські виробники стикаються з суворими стандартами якості та технічними бар'єрами. Впровадження міжнародних стандартів, інвестиції в модернізацію та фокус на екологічно чистій продукції відкривають нові можливості для розширення експорту. Нижчі виробничі витрати та зростаючий попит на курятину в ЄС можуть стати ключовими факторами успіху.

У підсумку, виробництво м'яса птиці в Україні має високий потенціал для зміцнення позицій на міжнародному ринку. Стратегічними пріоритетами є підтримка великих та малих виробників, інновації, адаптація до міжнародних стандартів та подолання викликів, спричинених війною. Забезпечення стійкості галузі сприятиме продовольчій безпеці країни, економічному розвитку та підвищенню якості життя населення.